आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्री किरण गुरुङले

प्रदेश सभामा प्रस्तुत गर्नुभएको

विनियोजन विधेयक, २०७५ का

सिद्धान्त र प्राथमिकता

प्रदेश सरकार

आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय

प्रदेश नं. ४, पोखरा

१७ जेठ, २०७५

माननीय सभामुख महोदय,

१. आर्थिक वर्ष २०७५।७६ का लागि "प्रदेश नं. ४, प्रदेश सभा नियमावली, २०७४" को नियम १३३ को उपनियम (२) अनुसार विनियोजन विधेयक, २०७५ मा समावेश हुने सिद्धान्त र प्राथमिकता यस गरिमामय प्रदेश सभामा छलफलका लागि प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

२. दिगो शान्ति र सुशासन कायम गर्दै समग्र आर्थिक-सामाजिक विकासको माध्यमबाट सबै प्रकारका विभेद, पछौटेपन र गरिबीको अन्त्य गर्दै सन्तुलितरूपमा समृद्ध प्रदेश निर्माण गर्न प्रदेश सरकार प्रतिवद्ध रहेको छ।

३. आगामी आर्थिक वर्ष २०७५।७६ को बजेटले समाजवाद उन्मुख अर्थ व्यवस्थाको आधारशीला खडा गर्ने विश्वास लिएको छु ।

४. स्थिर सरकारका माध्यमबाट प्रदेशमा लगानीको वातावरणमा सुधार हुने, सरकारी लगानीलाई समृद्ध प्रदेश निर्माणको क्षेत्रमा केन्द्रीत गर्ने र निजी तथा सहकारी क्षेत्रको लगानीबाट उत्पादन वृद्धि र व्यापक मात्रामा रोजगारीका अवसर सृजना गर्ने आधार तयार हुने विश्वास लिएको छु ।

५. प्रदेशको अधिकार सूचीभित्रका कर तथा गैरकर राजस्वका आन्तरिक स्रोतको परिचालन गर्न प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरी करको आधार तथा दायरा विस्तार गरिनेछ । संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने सबै प्रकारका अनुदान समेतको परिचालनद्वारा आर्थिक वर्ष २०७५।७६ को बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

सभामुख महोदय,

७. **विनियोजन विधेयक, २०७५ का सिद्धान्तहरू** प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(क) विनियोजनका आधारः

बजेट तर्जुमा गर्दा संघीय आर्थिक नीति र दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई विनियोजन विधेयकको सिद्धान्त तथा प्राथमिकताको आधारकोरूपमा लिइने छ । साथै, प्रदेशको समृद्धिका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारसँगको सहकार्य र सहलगानीबाट विकासलाई अघि बढाइने छ ।

(ख) स्रोत व्यवस्थापनः

सरकार, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहकार्यमा उपलब्ध स्रोत र साधनको दिगो व्यवस्थापन र प्रयोगबाट दिगो आर्थिक विकासको आधारशीला खडा गर्दै सुदृढ, सबल र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गरिने छ। लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्दै आर्थिक गतिविधिको विकास र विस्तार गरिनेछ ।

(ग) लक्ष्य निर्धारणः

आगामी वर्षको बजेट प्रस्तुत गर्दा प्रदेशका आगामी पाँच वर्षभित्र आर्थिक, सामाजिक र भौतिक पूर्वाधारका लक्ष्य निर्धारण गरिनेछ र निर्धारित लक्ष्य हासिल हुने गरी बजेटको विनियोजन गरिनेछ ।

(घ) भौतिक पूर्वाधारः

उच्च प्रतिफल दिने, दिगो र गुणस्तरीय भौतिक पूर्वाधार निर्माणका कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण गरी लगानी केन्द्रित गरिनेछ ।

(ङ) गरिबी निवारणः

रोजगारीका अवसरको सृजना गरी गरिबी निवारणका लागि उपलव्ध साधन र स्रोतको उच्चतम प्रयोग गरिने छ ।

(च) सामाजिक संरक्षणः

स्थानीय ज्ञान, सीप र क्षमताको अभिबृद्धि गर्दै अतिविपन्न वर्ग तथा अल्पसंख्यक समुदायका लागि सामाजिक संरक्षणका कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

(छ) सुशासनः

प्रदेशको संगठन संरचना स्वीकृत गरी प्रदेशका सेवा र कार्यको थालनी गरिनेछ। सुशासन प्रवर्द्धनका लागि सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, जवाफदेही र उत्तरदायी बनाइनेछ ।

(ज) स्रोत व्यवस्थापनः

प्रदेशभित्र रहेका जलस्रोत, खनिज, बनजङ्गल लगायतका प्राकृतिक स्रोतको पहिचान गरी दिगो व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ।

(झ) विनियोजन दक्षताः

खर्च प्रणालीमा विनियोजन दक्षता र सञ्चालन कुशलता अभिबृद्धि गरी वित्तीय व्यवस्थालाई सुदृढ गरिनेछ।

(ञ) सहकार्य र समन्वयः

नेपाल सरकारबाट हस्तान्तरण भई आउने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूलाई बजेटमा समावेश गरी सञ्चालन गरिने छ । स्थानीय तहसँग लागत सहभागिताका आधारमा सहकार्य र समन्वय गरिने छ।

(ट) नीतिगत सामञ्जस्यताः

बजेट तर्जुमा गर्दा संघीय सरकारले जारी गर्ने वित्त नीति र नेपाल राष्ट्र बैंकले जारी गर्ने मौद्रिक नीतिसँग सामञ्जस्यता कायम हुने गरी बजेट प्रस्तुत गरिने छ ।

सभामुख महोदय,

आर्थिक बर्ष २०७५।७६ को बजेटका उद्देश्यहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

८. चालू आर्थिक बर्ष २०७४।७५ को बजेटले निर्धारण गरेका उद्धेश्यहरूलाई नै निरन्तरता दिएको छु । बजेटका उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेका छन्;

क) जनशक्ति सहितको प्रदेश संरचनाको प्रबन्ध मिलाउने,

ख) सन्तुलन सहितको प्रादेशिक विकास गर्ने,

ग) प्रदेशमा लगानीमैत्री वातावरणको सृजना गर्ने,

घ) रोजगारीका अवसरको सृजना गर्ने,

ङ) गरिबी निवारण गर्ने।

सभामुख महोदय,

विनियोजन विधेयक, २०७५ का प्राथमिकताहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

९. बजेटका उद्देश्य हासिल गर्न देहायका क्षेत्रलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।

(क) भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रः

प्रदेशका गौरवका आयोजनामा लगानी बढाइनेछ । प्रदेशको राजधानीसँग जोड्ने स्तरीय सडक सञ्जाल निर्माणमा जोड दिइने छ ।एकीकृत बस्ती विकास र आधुनिक शहर निर्माणका लागि उच्च प्राथमिकता दिइने छ। सडक, पुल, नहर, खानेपानी, अस्पताल, विद्यालय, पार्क र शहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधारको विकासलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ । ठूला पूर्वाधार र महत्वपूर्ण आयोजनाको प्रभावकारी र नतिजामूलक कार्यान्वयनमा जोड दिइने छ ।

(ख) कृषि क्षेत्रः

आधुनिक एवं व्यवसायिक कृषिका लागि उन्नत खेती र उच्च मूल्य श्रृङ्खला भएका बालीको विकास र विस्तार तथा पशुपालन र फलफूल खेतीको विकासमा जोड दिइने छ । सिंचाईको सुविधा विस्तार, उन्नत बीऊ-वीजन, मलखादको व्यवस्था तथा अर्गानिक खेतीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।कृषि भूमी बाँझो

राख्नेलाई निरूत्साहित गरी कृषिको उत्पादन बढाइने छ । नमूना कृषि फर्महरू सञ्चालन गरिनेछ । कृषि क्षेत्रमा रहेको विचौलियाको अन्त्य गर्न बजारमा सहज पहुँचको व्यवस्था मिलाईने छ ।

(ग) सामाजिक क्षेत्रः

दिगो विकासका लक्ष्यहरू हासिल हुने गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी र सरसफाई जस्ता आधारभूत सामाजिक सेवामा पहुँच पुऱ्याउन जोड दिइने छ ।

(घ) पर्यटन क्षेत्रः

पर्यटन क्षेत्रको विकासबाट आन्तरिक उत्पादन र रोजगारी अभिवृद्धि हुने गरी पर्यटन पूर्वाधारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ । साँस्कृतिक, धार्मिक र ग्रामीण पर्यटनको प्रवर्द्धनद्वारा आन्तरिक एवं वाह्य पर्यटकको आगमनमा वृद्धि गरिनेछ। पर्यटन सेवालाई गुणस्तरीय बनाउन जोड दिइनेछ।

(ङ) ऊर्जा क्षेत्रः

प्रदेशको आर्थिक समृद्धिका लागि ऊर्जा क्षेत्रमा लगानी केन्द्रित गरिने छ । सरकार, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहकार्यमा जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । गाउँबस्तीमा विद्युतीकरणको प्रबन्ध मिलाइनेछ।

(च) औद्योगिक क्षेत्रः

आर्थिक बृद्धि र रोजगारी सृजनाका लागि औद्योगिक क्षेत्रको विकासमा जोड दिइनेछ। लघु, घरेलु र साना तथा मझौला उद्योगको स्थापनाका लागि प्रोत्साहन गरिनेछ । परम्परागत ज्ञान र सीपमा आधारित हस्तकलाका सामाग्री उत्पादन र प्रर्वद्धनमा जोड दिइनेछ ।

(छ) जलस्रोत क्षेत्रः

जलस्रोतको उपयोग गर्दै सिंचाई, नदी नियन्त्रण र पर्यटकीय जलमार्ग लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

(ज) खेलकुद क्षेत्रः

खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रियस्तरको खेलकुद मैदान तथा रङ्गशाला निर्माणलाई प्राथमिकता दिइने छ ।साथै, खेलकुद क्षेत्रको विकासका निम्ति विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

सभामुख महोदय,

१०. अब म **विनियोजन विधेयक, २०७५ मा बजेट विनियोजनका लागि अवलम्वन गरिने प्रमुख नीतिहरू** प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, स्रोत परिचालन र सेवा प्रवाहमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका बीचमा समन्वय कायम गरिने छ ।

- प्रदेशको आर्थिक विकासमा निजी क्षेत्रको भूमिकालाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।

- उद्योग क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि आर्थिक औद्योगिक करिडोर र विशेष आर्थिक क्षेत्रको स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।

- प्रदेशमा उपलब्ध प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन र मानवीय स्रोतको उच्चतम उपयोग गर्दै आर्थिक-सामाजिक रुपान्तरण गरिने छ ।

- स्वदेशी लगानीलाई प्राथमिकता दिई वैदेशिक लगानी आकर्षित गरी रोजगारीका अवसर सृजना गर्दै गरिबी निवारण गरिने छ ।

- सहकारी क्षेत्रलाई विकासको साझेदारकारूपमा अगाडि बढाईने छ ।

- कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व बढाउन जोड दिइने छ ।

- वन तथा वन पैदावारको दिगो व्यवस्थापन गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

- शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा सेवामा पहुँच र गुणस्तरीयता सुनिश्चित गरिने छ ।

- व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षामा जोड दिइने छ ।

- जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण तथा नदी व्यवस्थापनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- सिमान्तकृत र अल्पसंख्यक समुदायको लागि सामाजिक संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- बञ्चितिकरण र बहिष्करणमा परेका तथा हिंसा पिडित महिलाहरूको पुनःस्थापना, संरक्षण र सशक्तीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

- सार्वजनिक सेवालाई नागरिकमैत्री बनाउन विद्युतीय सुशासनमा जोड दिईने छ ।

माननीय सभामुख महोदय,

मैले सम्मानित प्रदेश सभा समक्ष पेश गरेको विनियोजन विधेयकका सिद्धान्त, उद्देश्य, प्राथमिकता र नीतिका सम्बन्धमा माननीय सदस्यहरूले छलफल गरी प्रदान गर्नु हुने सुझावलाई आगामी आर्थिक वर्ष २०७५।७६ को बजेट तर्जुमा गर्दा मार्गदर्शनका रूपमा लिइने विश्वास दिलाउन चाहन्छु । साथै, बजेट

प्रस्तुत गर्नु पूर्व विनियोजन विधेयकको सिद्धान्त र प्राथमिकता यस सम्मानित सदनमा प्रस्तुत गर्ने अवसर दिनुभएकोमा माननीय सभामुखप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

धन्यवाद ।